

Ισαάκ Ματαράσσο

Κι όμως όλοι τους δεν πέθαναν...

*Η καταστροφή των Ελληνοεβραίων
της Θεσσαλονίκης κατά τη γερμανική
κατοχή*

**Εκδόσεις ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ
Αθήνα, Μάρτιος 2018**

Η μαρτυρία του γιατρού Ισαάκ Ματαράσσο (1892-1958) για το διωγμό των Εβραίων της Θεσσαλονίκης από τους Ναζί είναι το πρώτο κείμενο που δημοσιεύτηκε στην ελληνική γλώσσα (1948) για το Ολοκαύτωμα των Εβραίων της Θεσσαλονίκης και, ουσιαστικά, αποτέλεσε την πηγή από την οποία άντλησαν υλικό συγγραφείς και δημοσιογράφοι της δεκαετίας του '50 που έγραψαν για το Ολοκαύτωμα.

Ο Ισαάκ Ματαράσσο καταγράφει λεπτομερώς τα στάδια του διωγμού και της εκτόπισης των Εβραίων της Θεσσαλονίκης, παρέχοντας πλήθος πληροφοριών μέσα από την οπτική ενός αυτόπτη μάρτυρα, ο οποίος αποδίδει τα γεγονότα όσο το δυνατόν πιο αντικειμενικά και τεκμηριωμένα. Τον απασχολούν τα στάδια του διωγμού, οι διωκτικές μέθοδοι των ναζί και οι ευθύνες της κοινοτικής και θρησκευτικής ηγεσίας. Μετά την επιστροφή των πρώτων επιζώντων καταγράφει τις προφορικές μαρτυρίες τους και, ως γιατρός, ασχολείται με τους επιζώντες που υπέστησαν ιατρικά πειράματα στο Άουσβιτς. Δίνει λίστες με αριθμούς και πίνακες στατιστικής, ενώ περιλαμβάνει επίσης μια μελέτη για τις περιουσίες των Ισραηλιτών της Θεσσαλονίκης, που υπογράφει ο δρ. Μέντες Μ. Μόλχο.

Στο βιβλίο του 1948 απουσιάζει η οποιαδήποτε αναφορά στο «εγώ». Όμως στην παρούσα έκδοση παρουσιάζουμε και ένα ανέκδοτο κείμενο του Ματαράσσο, «Αναμνήσεις από το γκέτο», όπου ακούμε τη φωνή του ανθρώπου Ματαράσσο να καταγράφει τα προσωπικά του βιώματα και να διασώζει ιστορίες φίλων του, με μια γραφή που δονείται από συναισθήματα οργής, πένθους και νοσταλγίας, βαθιά ανθρώπινη και διαπνεόμενη από τις ανθρωπιστικές αξίες.

Φραγκίσκη Αμπατζοπούλου

*** **

Ο **Ισαάκ Α. Ματαράσσο** γεννήθηκε το 1892 στην αρχαία εβραϊκή κοινότητα της Θεσσαλονίκης και μεγάλωσε την περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας. Φοίτησε στα σχολεία της Alliance Israélite Universelle όπου διδάχθηκε τη γαλλική γλώσσα. Σπούδασε ιατρική στην Τουλούζη, με ειδίκευση στην δερματολογία. Παντρεύτηκε με Γαλλίδα καθολική η οποία υιοθέτησε το εβραϊκό θρήσκευμα. Άρχισε τη σταδιοδρομία του στην Τουλούζη και τη Μασσαλία. Το 1920 επέστρεψε στη Θεσσαλονίκη όπου άνοιξε ιδιωτικό ιατρείο και υπηρέτησε το ιατρικό λειτουργήμα με αφοσίωση και αυταπάρνηση. Στη διάρκεια της Κατοχής γλίτωσε την

εκτόπιση και φυγαδεύτηκε στο βουνό, όπου προσέφερε τις ιατρικές υπηρεσίες του στον ΕΛΑΣ. Μετά τον πόλεμο μετακόμισε οικογενειακώς στην Αθήνα. Ο γιος του Ρομπέρτος σπούδασε στη Γαλλία και παντρεύτηκε την Αγγλίδα Pauline Maud Sanderson, τότε φοιτήτρια και αργότερα διακεκριμένη ιστορικό, που έγραψε την εισαγωγή αυτού του βιβλίου.

Συνέχισε να ασκεί το λειτούργημα του γιατρού στην Αθήνα μέχρι το θάνατό του, το 1958. Το 1956 τιμήθηκε με το βραβείο Desportes από την Γαλλική Ακαδημία Επιστημών για την ανακάλυψή του σχετικά με τη θεραπεία των φακίδων, πρωτοποριακή για την εποχή της, γνωστή σήμερα ως κρυοθεραπεία.

Διαπνεόμενος από τις ιδέες του διαφωτισμού και του ανθρωπισμού, άρχισε αμέσως μετά την απελευθέρωση να γράφει τη μαρτυρία του για τους διωγμούς των Εβραίων της Θεσσαλονίκης. Το βιβλίο του *Κι όμως όλοι τους δεν πέθαναν...* πρωτοδημοσιεύτηκε το 1948 στην Αθήνα.